

**РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ**

КРАТКОРОЧНИ ЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА

Април 2008 година

Сектор за макроекономска политика

Скопје, јуни 2008 година

РЕЗИМЕ НА НАЈВАЖНИТЕ КРАТКОРОЧНИ ЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА ВО АПРИЛ 2008 ГОДИНА

- Раст на индустриското производство од 6,2% на годишна основа и 4,5% на месечна основа
- Зголемени трошоци за живот за 10,1% на годишна основа, а само трошоците за исхрана за 21%
- Зголемен извоз на стоки (во доларска вредност) за 27,1% на годишна основа, со истовремен пораст на увозот на стоки за 50,5%
- Раст на приходите на Централниот буџет за 25,1% во периодот јануари-април, со истовремен раст на расходите за 21,5% (силен раст на капиталните расходи од 128,7%)
- Зголемен интензитет на пораст на годишна основа на кредитите на приватниот сектор во април од 44,1%, а од друга страна, благо намалување на стапката на раст на депозитниот потенцијал на недржавниот сектор од 23,1%
- Продолжен тренд на намалување на бројот на невработени, кој во април изнесува 354.174 регистрирани во Агенцијата за вработување

1. Реален сектор

1.1. Кумулативниот годишен пораст на индустриското производство во периодот јануари-април 2008 година изнесува 5,9%.

Анализирано по сектори, раст на индустриското производство во овој период е забележан во секторите Вадење руди и камен од 11,1% и Преработувачка индустрија од 6,8%, додека секторот Снабдување со електрична енергија, гас и вода регистрира пад од 1,8%.

Во рамки на Преработувачката

индустрија, која има најголемо учество во вкупниот индекс (83,9%), главни носители на растот се производството на прехранбени производи и пијалаци со раст од 5,1%, производството на тутунски производи со 19,7%, издавачката дејност, печатење и репродукција на снимени медиуми со раст од 20,2%, производството на хемикалии и хемиски производи со 1,2%, производството на основни метали со 8,8%, производството на метални производи во металопреработувачката фаза, освен машини и уреди со 22,8%, производството на машини и уреди, неспомнати на друго место со 29,5%, производството на електрични машини и апарати, неспомнати на друго место со раст од 53,1%, производството на мебел и други разновидни производи со 81,7% и рециклажа со раст од 132,8%.

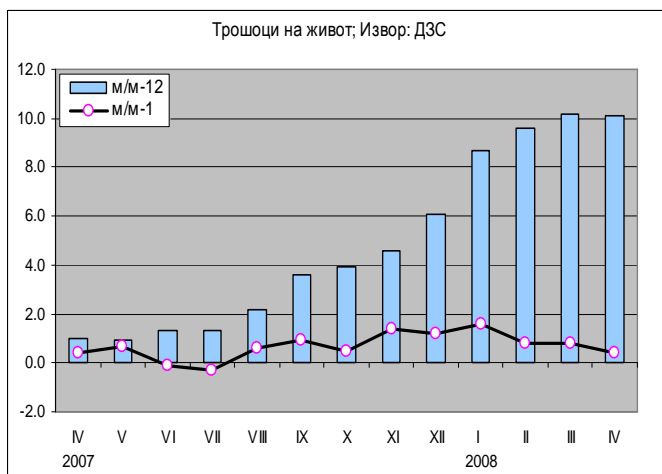
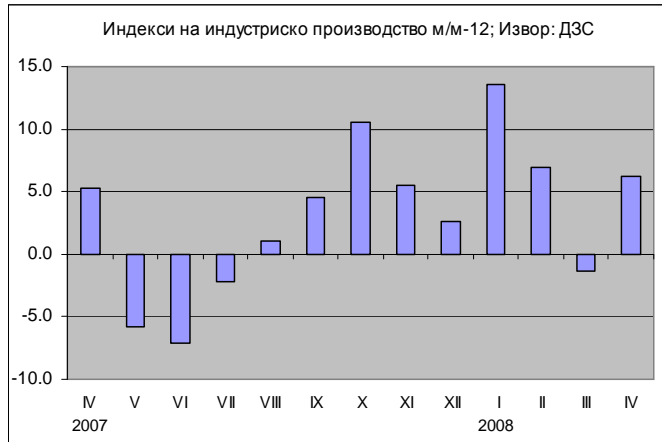
Индексот на индустриското производство во април 2008 година забележа годишно зголемување од 6,2%, додека месечниот пораст изнесуваше 4,5%.

1.2. Во периодот јануари-април 2008 година, цените на стоките за лична потрошувачка, мерени преку индексот на трошоци на живот, се зголемија за 9,7% во однос на истиот период од претходната година.

Трошоците на живот во април 2008, во споредба со април 2007 година, се зголемија за 10,1%. Растот главно се должи на зголемените трошоци за исхрана од 21,0%, стоки 11,7%, ресторани и хотели 11,4%, услуги 4,4%, сообраќајни средства и услуги 4,1%, тутун и пијалаци, и домување 3,4%, облека и обувки 2,7% итн.

Споредено со претходниот месец, трошоците на живот во април пораснаа за 0,7%.

Вредноста на потрошувачката кошница за исхрана и пијалаци за едно четиричлено домаќинство за април 2008 година, пресметана врз основа на

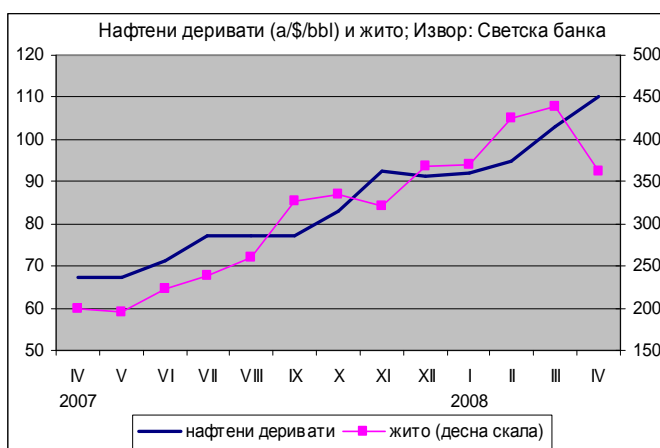
цените на мало, изнесува 12.404 денари и во однос на претходниот месец е повисока за 0,6%.

Индексот на цените на мало во април 2008 година, во однос на истиот месец претходната година, забележа зголемување од 7,6%. Овој пораст е резултат на зголемените цени во групата земјоделски производи за 38,5%, прехранбени производи за 21,1%, индустриско-прехранбени производи за 16,6%, стоки за 10,4%, индустриски производи за 8,5%, непрехранбени индустриски производи за 5,3% итн.

1.3. Во април 2008 година, на светските берзи имаше пад на цените на најголемиот дел од металните и прехранбените производи, додека енергенсите забележаа раст на цената.

Во април цената на нафтата на светската берза се зголеми за 6,7% во однос на март, и достигна цена од 110,19 долари за барел. Споредено со април од претходната година, цената на нафтата е зголемена за 63,5%.

Цената на житото во април регистрираше месечен пад од 17,6%, по континуираното зголемување во претходните месеци.

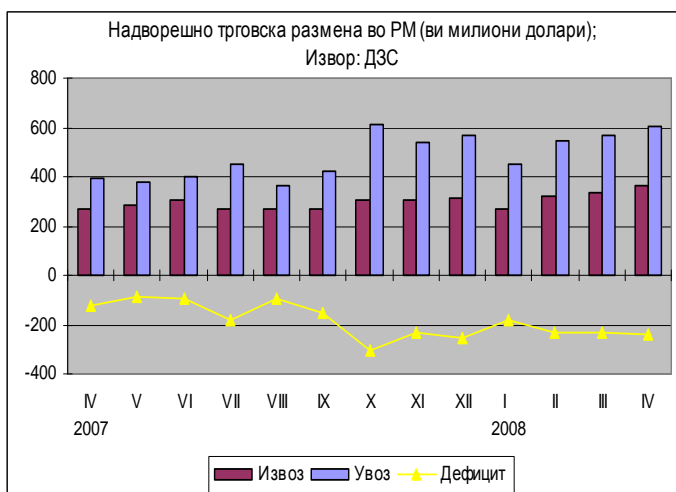
Во рамки на металните производи, никелот, како производ со високо учество во македонскиот извоз, забележа месечен пад на цената од 7,9%.

2. Надворешен сектор

2.1. Во првите четири месеци од 2008 година, вкупната надворешно-трговска размена, во однос на истиот период минатата година, во доларска вредност забележа висок пораст од 41%. Притоа, физичкиот обем на извозот е зголемен за 7,3%, а неговата вредност достигна 1.278 милиони долари, што претставува пораст од 27,1%. Зголемувањето на количинскиот увоз на стоки изнесува 4,3%, а неговата вредност оствари износ од 2.181 милиони долари, или пораст од 50,5%.

При вакви движења, поради поинтензивниот пораст на увозот од извозот дојде до натамошно продлабочување на дефицитот во стоковната размена, при што најголем придонес има порастот на негативното салдо во размената на опрема и енергија, а посебно на увозот на електрична енергија и на

нафта и производи од нафта (при помалку увезени количини на нафта, поради повисоките увозни цени, износот на увезената нафта во првите четири месеци оваа година бележи пораст од 63,4% во однос на истиот период минатата

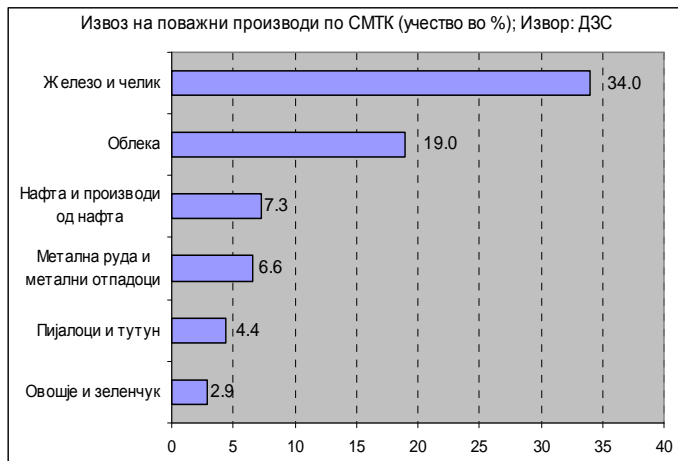

година).

Поголемиот извоз во првите четири месеци од 2008 година, пред се е резултат на зголемениот извоз на железо и челик (стапка од 11%), облека (33%), нафта и производи од нафта (77%), метална руда и метални отпадоци (106%), изработки од метал (64%), изработки од неметални минерали (45%) итн.

2.2. Главни групи производи (според СМТК) со најголемо учество во извозот во овој период се: железо и челик со 34,0%, облека 19,0%, нафта и производи од нафта 7,3%, пијалоци и тутун 4,4%, метална руда и метални отпадоци 6,6%, овошје и зеленчук 2,9%. Овие шест производи сочинуваат околу 74% од вкупниот извоз на државата.

Најголем дел од увозот на стоки во првите четири месеци отпаѓа на: нафта и производи од нафта (330,8 мил. долари), железо и челик (209,7 мил. долари), друмски возила (146,1 мил. долари), текстилни предива и слично (141,8 мил. долари), електрична енергија (134,7 мил. долари), метална руда и метални отпадоци (84,5 мил. долари), електрични машини и делови (10,6 мил. долари), телекомуникациски апарати (62,5 мил. долари) и друго.

2.3. Гледано по региони, доминира ориентираноста на македонската економија кон Европската унија, која во вкупната надворешно трговска размена учествува со 52,3% (извоз на стоки 62,2% и увоз на стоки 46,2%). Извозот во Европската Унија е поголем за 15,7%, а увозот бележи поинтензивен пораст од 38,9%, во однос на истиот период од 2007 година. Во анализираниот период, јануари-април 2008 година, околу 74% од трговскиот дефицит на земјата е остварен во трговската размена со Русија, Кина, Полска, Турција и Швајцарија.

2.4. Анализата на извезените стоки по економска намена до крајот на април 2008 година, укажува дека застапеноста на производите за репродукција е намалена за 1,6 (процентни поени) п.п., при истовремено зголемување на застапеноста на опремата и стоките за широка потрошувачка од 1,2 п.п. и 0,3 п.п. во однос на истиот период минатата година, додека на увозната страна, структурното учество на производите за репродукција и на опремата бележи пораст од 0,5 п.п. и 1,4 п.п. соодветно, при намалување на учеството на стоките за широка потрошувачка за 1,6 п.п.

2.5. Гледано по валутна структура, и во овие четири месеци еврото станува се по доминантно, при што 73,3% од надворешно-трговската размена е реализирана во евра и во однос на истиот период минатата година претставува пораст од 5,4 п.п.. На страната на извозот и увозот, еврото е застапено со 78% и 70%, соодветно и во однос на истиот период лани претставува поинтензивен пораст кај извозот за 9,3 п.п., а кај увозот за 2,2 п.п..

3. Фискален сектор

3.1. Во првото четиримесечие од 2008 година, вкупните приходи на Централниот буџет изнесуваа 27.950 милиони денари (7,3% од БДП), што претставува зголемување од 25,1% во однос на истиот период од

минатата година. Ваквото зголемување на приходите се должи, пред се, на зголемената наплата на даночните приходи.

Даночните приходи во овој период се реализирани во износ од 25.243 милиони денари, што претставува зголемување од 18,5% во однос на истиот период лани.

Учеството на ДДВ во вкупните даночни приходи во првите четири месеци од 2008 година изнесува 48,0%, а на акцизите 16,0%, при што, од овие два даноци се остварени приходи од 16.159

милиони денари, односно речиси 2/3 од вкупните даночни приходи (4,2% од БДП). Гледано по одделни категории, приходите од ДДВ забележаа значаен пораст од 18,6%, додека акцизите од 12,8%, што во одредена мера се должи на зголемените потрошувачки цени во анализираниот период. Приходите од данокот на добивка се повисоки за 47,5% и покрај пониската даночна стапка од 10% (само за март и април се реализирани 72,4% од досегашните приходите во 2008 година, најмногу поради уплатите на овој данок по годишните сметки). Приходите од царина се со помало остварување за 3,2%, додека приходите од персоналниот данок се зголемени за 10,6% споредено со истиот период лани како резултат и на порастот на платите, покрај намалената и унифицирана даночна стапка од 10%. Неданочните приходи (2.167 милиони денари) се зголемени за 2,7 пати во однос на истиот период минатата година.

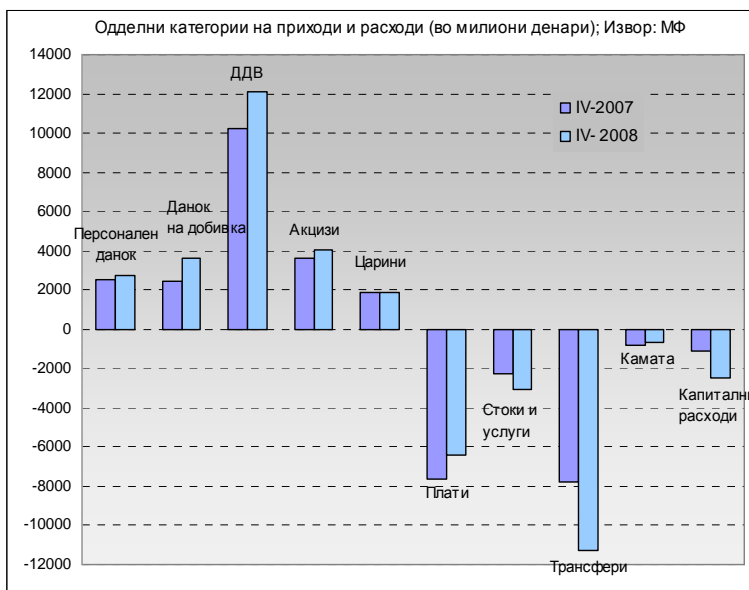
3.2. Во првите четири месеци од 2008 година, вкупните расходи на Централниот буџет изнесуваа 23.813 милиони денари (6,3% од БДП), што е повеќе за 21,8% во однос на истиот период од 2007 година.

Во структурата на реализираните вкупни расходи, тековните расходи (21.338 милиони денари) учествуваат со 89,6%, додека капиталните расходи забележуваат учество од 10,4%.

Најголеми расходни ставки се трансферите (11.239 милиони денари) и платите и надоместоците (6.397 милиони денари). Во вкупните расходи на Централниот буџет, расходите за плати и надоместоци во овој период учествуваат со 26,9% и во однос на истиот период лани се намалени за 16,2%. Ваквиот пад, и покрај порастот на платите во јавната администрација, е резултат на фискалната децентрализација, при што трансферите кон локалната власт значително се зголемија.

Расходите за стоки и услуги се извршени во износ од 3.048 милиони денари, односно имаат поголемо остварување во споредба со 2007 година за 35,6%.

Во делот на трансферите, во овој период се потрошени 44,1% повеќе средства споредено со истиот период 2007 година и претставуваат најголема расходна ставка, односно учествуваат со 47,2% во вкупните расходи (3,0% од БДП). Ваквото остварување се должи на фактот дека се зголемува бројот на единици за локална самоуправа кои преминаа во втората фаза на децентрализација,

така што средствата за исплата на плати во образованието и за градинките на 51 општини се исплаќаат преку трансфери за општините. Трансферите кон Фондот за пензиско и инвалидско осигурување се извршени во износ од 3.848 милиони денари или за 495 милиони денари повеќе (14,8% зголемување). Каматите се реализирани во износ од 654 милиони денари, што е помалку за 17,8% во споредба со 2007 година.

Во анализираниот период средствата за капитални расходи изнесуваат 2.475 милиони денари, што е зголемување од 2,3 пати во споредба со истиот период 2007 година.

3.3. Оттука во периодот јануари- април 2008 година остварен е суфицит на Централниот Буџет од 4.137 милиони денари (1,1% од БДП), додека суфицитот на Консолидираниот буџет изнесува 4.869 милиони денари (1,3% од БДП).

4. Монетарен сектор

4.1. Во април 2008 година примарните пари¹ регистрираат намален интензитет на пораст, 14,1% на годишна основа, како резултат на забавената динамика на вкупните ликвидни средства. **Имено, вкупните ликвидни средства бележат пораст од 22,7% на годишна основа, додека готовите пари во оптек регистрираат забрзана стапка на раст од 5,3% на годишно ниво.**

Под влијание на одредени сезонски фактори (велигденски и првомајски празници) готовите пари во оптек бележат пораст од 3,8%, вкупните ликвидни средства се зголемени за 5,1%, а паралелно со нив примарните пари регистрираат пораст од 4,5% на месечна основа.

Во април 2008 година не се забележува промена на каматната стапка на благајничките записи, односно таа се задржува на ниво од 6%, во услови на понатамошна примена на тендер на износи, но постои тенденција за зголемување на истата.

На одржаните аукции на државни записи продолжи примената на тендер на износи (ограничен), при што, каматните стапки на државните записи се фиксирани на: 6,1% за тримесечните, 6,3% за шестмесечните и 6,5% за дванаесетмесечните државни записи.

4.2. **Вкупниот депозитен потенцијал на недржавниот сектор² во април 2008 година забележа забавен годишен раст. Имено, вкупните депозити регистрираат пораст од 23,1% на годишна основа (наспроти порастот од 25,6% во март). На месечна основа, истите забележуваат пораст од 2,1%.** Од аспект на валутната структура, пораст на годишна основа остваруваат и денарските и девизните депозити, од 31,7% и 16,5%, соодветно. Од почетокот на 2008 година, како резултат на повисоките инфлациски очекувања, се забележува благо намалување на учеството на денарските депозити во депозитната база на банките и во април 2008 година изнесува 46%, што во однос на декември 2007 година претставува пад од 1 п.п.. Паралелно со зголемената ориентација на населението и претпријатијата за штедење во девизи, се забележува раст на девизните депозити, па нивното учество во вкупните депозити станува сè поголемо (54% во април 2008 година). Анализата на рочната структура покажува пораст на краткорочните депозити од 20,3% на годишна основа и учество од 91,2% во вкупните депозити, додека долгорочните депозити бележат пораст од 60,9% и благо зголемување на учеството.

¹ Примарните пари се пресметуваат како збир од готовите пари во оптек, готовината во благајна и сметките на банките со задолжителната резерва на девизните депозити.

² Вкупниот депозитен потенцијал ги вклучува немонетарните и квази депозитите.

4.3. Во април 2008 година се забележува засилена финансиска поддршка на приватниот сектор од страна на банките. Имено, кредитите на приватниот сектор³ регистрираа пораст, од 44,1% на годишна основа (наспроти 42,2% во март 2008 година). На месечна основа кредитите бележат раст од 3,5%. Во април 2008 година, се забележува пораст на кредитирањето на населението и претпријатијата, од 57,7% и 36,3% на годишна основа, соодветно. Во секторската структура, како резултат на зголеменото кредитирање на населението, се забележува пораст на учеството во кредитната структура на банките од 35,6% во април 2007, на 38,9% во април 2008 година. Поголемиот дел од средствата кон населението се дадени на долг рок и главно како кредити за други намени (потрошувачки, станбени, кредити за автомобили и др.). Сепак, продолжува ориентацијата на банките за поголемо кредитирање на корпоративниот сектор, па најголем дел од кредитите, 60,8%, се упатени кон претпријатијата.

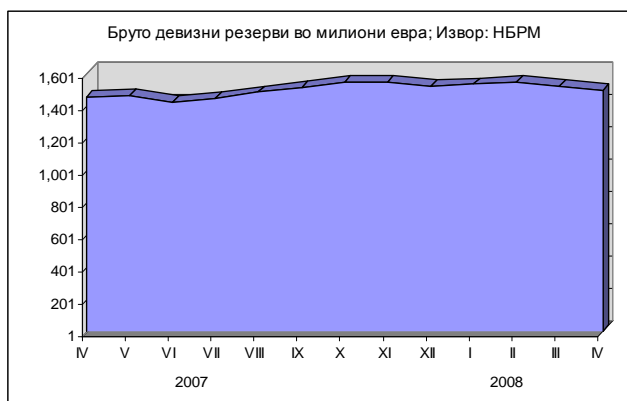
Во април 2008 година се забележува пораст на краткорочното и долгорочното кредитирање на претпријатијата за 31,5% и 40,5% на годишна основа, при што доминираат кредитите на долг рок со 55% во вкупните кредитите на претпријатијата.

Од аспект на валутата, денарските кредити (кои ги вклучуваат и кредитите со валутна клаузула) бележат пораст од 48,5% на годишно ниво и доминираат со 76,8% во валутната структура на кредитите. Девизните кредити бележат пораст од 31,3% на годишна основа.

Степенот на финансиско посредување, мерено преку учеството на кредитите во Бруто домашниот производ во април 2008 година изнесува 37% и во однос на минатата година претставува пораст од речиси 5,4 п.п., но споредено со Евро зоната (каде учеството на кредитите на приватниот сектор во БДП изнесува околу 135%), е сеуште на ниско ниво.

4.4. Во април 2008 година не се забележани значајни промени во каматните услови кои ги нудат банките на приватниот сектор. Имено, просечната каматна стапка на денарските кредити не бележи промена на месечно ниво и се задржува на ниво од 9,7%, додека просечната каматна стапка на девизните кредити бележи пад од 0,1 п.п. и изнесува 8,0%. На годишна основа, се забележува релаксирање на каматните услови на банките, односно просечната каматна стапка на денарските кредити бележи пад од 0,8 п.п., а просечната каматна стапка на девизните кредити е намалена за 0,4 п.п.. Пасивната каматна стапка на денарските депозити бележи пад од 0,1 п.п. на месечно ниво и во април изнесува 3,8%, додека на годишна основа истата е повисока за 0,8 п.п.. Просечната каматна стапка на девизните депозити не регистрира промена на месечна основа и во април го задржува нивото од 2,2%, но на годишна основа бележи благ пораст од 0,3 п.п..

4.5. Бруто девизните резерви во април 2008 година бележат пад од речиси 2% во однос на декември 2007 година и изнесуваат 1.494 милиони евра. НБРМ преку девизните трансакции вршеше повлекување на ликвидни

³ Кредитите на приватниот сектор ги вклучуваат кредитите во домашна и кредитите во странска валута.

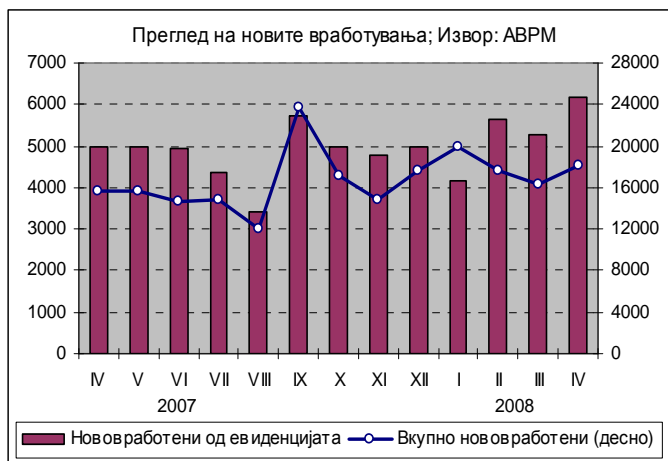

средства. На девизниот пазар се забележа зголемена побарувачка на девизи и како одговор на тоа продажба на девизи од страна на НБРМ. Во април 2008 година продадени се 15,5 милиони евра, а не се забележува откуп од страна на НБРМ, па нето ефектот од девизните трансакции е негативен, односно продадени 15,5 милиони евра.

5. Социјален сектор

5.1. Во период јануари-април 2008 година, во Агенцијата за вработување на Република Македонија регистрирани се вкупно 72.108 засновани нови работни односи (неопределено време, определено време и сезонски). Во однос на истиот период од минатата година, тоа претставува зголемување од 18,5%.

Притоа, во текот на месец април, засновани се 18.188 нови работни односи, каде 34% од новите вработувања се од евиденцијата на невработени. Одливот на лица од Регистарот на Агенцијата за вработување во април изнесува 10.466 лица, од кои 59,7% претставуваат нови засновани работни односи. Како прилив во Агенцијата се регистрирани 6.950 лица, каде 50,2% се лица на кои им престанал работниот однос.

Како резултат на ова забележано е намалување на невработеноста за 3.516 лица, односно 1% споредено со претходниот месец. Така, во април 2008 година бројот на невработени изнесува 354.174 лица.

Од нив, 74.454 (21%) се изјасниле дека се пријавуваат само за остварување на правото на здравствено осигурување, а останатите активно бараат работа. Во однос на истиот месец од минатата година, бројот на невработените лица е намален за 4,5%.

Најголем процент од невработените, односно 66,8% се од урбани средини (градско население), а 58,4% се мажи. Анализирани според образованието, поголемиот дел, односно 52,3% од невработените се неквалификувани или полуквалификувани, додека 6,9% имаат вишо или повисоко ниво на образование. Гледано според возрасните групи, најголемиот дел од невработените (61%) припаѓаат во категоријата 25-49 год. Според времето на чекање на вработување, 82,6% од невработените бараат работа една година или повеќе.

5.2. Во април 2008 година, во Фондот за пензиско и инвалидско осигурување евидентирани се 273.208 пензионери, што

претставува годишно зголемување од 1,1%.

За исплата на пензии, во овој месец се потрошени 2.367,3 милиони денари, што претставува околу 49,6% од вкупните социјални трансфери во владиниот Буџет.

Во април 2008 година, вредноста на просечната пензија изнесуваше 8.870 денари, што на годишно ниво претставува пораст од 14,6%. Соодносот на просечната пензија со просечната исплатена нето плата во март 2007 година (последен расположлив податок) изнесува 57,1%.

5.3. Бројот на корисници на социјална парична помош во март 2008 година (последни расположливи податоци) изнесува 61.007 домаќинства, што претставува благо намалување споредено со претходниот месец.

Притоа, за исплата на социјална парична помош се потрошени околу 135 милиони денари, односно 56,4% од исплатите за социјална помош по сите основи. За помош по основ на туѓа нега, во март се потрошени околу 80 милиони денари за 18.550 лица, односно 33,6% од исплатите за социјална помош по сите основи. Како корисници на постојана парична помош, во овој месец се регистрирани 5.222 лица и за нив се потрошени 19,4 милиони денари, додека здравствена заштита користат 5.219 лица, за што се потрошени 4,3 милиони денари. Наведените расходи за социјална помош претставуваат 5,2% од вкупните реализирани социјални трансфери во март.

5.4. Во периодот јануари–март 2008 година (последни расположливи податоци) споредено со истиот период од 2007 година, забележан е пораст на просечната номинална и реална нето плата за 10,5%, односно 1%.

Во март 2008 година просечната нето-плата по вработен изнесуваше 15.529 денари, што на годишна основа претставува номинален раст од 10,4%, додека реално просечната плата е повисока за 0,2%. Процентот на невработени кои не примиле плата во март 2008 година изнесува 9,5%, и е непроменет во однос на минатиот месец. Споредено со март 2007 година истиот е понизок за 3,5 процентни поени.

